

La discussió de l'Estatut va posar en perill el primer govern d'unitat de la Generalitat

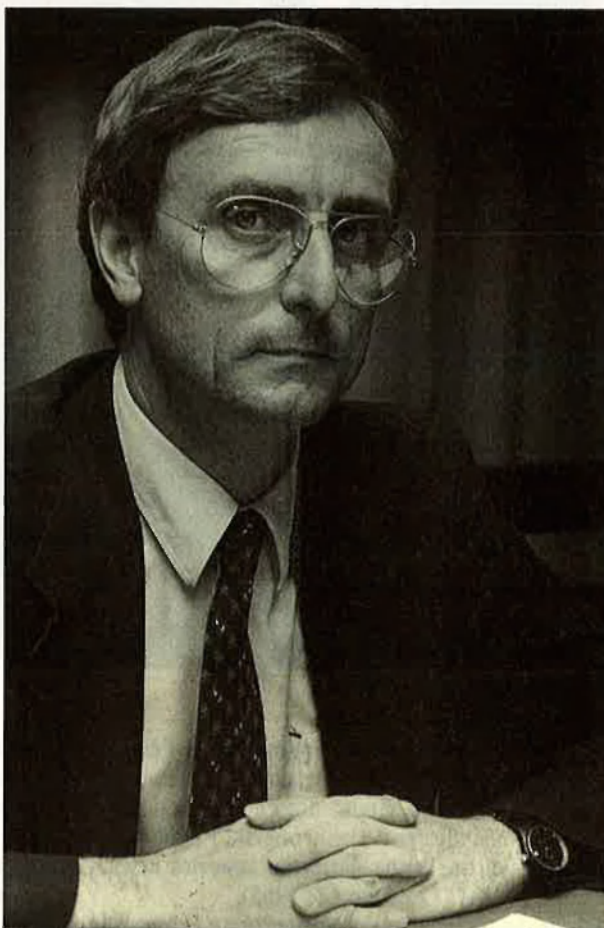
¿Què va votar Tarradellas el 25 d'octubre de

Segons que ha pogut saber El Temps, Tarradellas insinuà davant el Consell Executiu del seu govern d'unitat el seu possible vot contrari a l'estatut en el referèndum del 25 d'octubre.

1 d'octubre de 1979. Reunió del Consell Executiu de la Generalitat de Catalunya. El president **Josep Tarradellas**, voltat dels dotze consellers del govern d'unitat. Hi són tots: **Narcís Serra**, **Jordi Pujol**, **Joan Reventós**, **Carles Sentís**, **Antoni Gutiérrez Díaz**... Es discuteix la posició de la Generalitat davant el referèndum de l'Estatut. Tots els partits polítics mantenen una actitud unànime: cal votar "sí". És la mateixa actitud adoptada pel Consell Executiu mateix quinze dies abans. Però Tarradellas sorprèn tothom amb el que sembla una decisió definitiva: "No aniré a votar". I s'obre la crisi més important del govern d'unitat des de la seva constitució, el 5 de desembre de 1977. Tots els consellers en bloc intenten que Tarradellas modifiqui la seva actitud. Argumenten que la Generalitat ja ha pres una decisió, que l'Estatut té el suport de tots els partits polítics i que si el president no acudeix a votar, l'escàndol pot ser fenomenal... Després de tres llargues hores de discussió, sembla que Tarradellas cedeix: "Molt bé, aniré a votar..." —tothom respira alleugerit— "...però això no vol dir que voti afirmativament".

Els detalls d'aquesta agitada reunió del Consell Executiu han estat revelats a EL TEMPS per un ex-conseller tècnic d'aquell primer govern d'unitat de la Generalitat que ha volgut mantenir l'anonimat. És el primer cop que un dels col·laboradors directes de Tarradellas durant el període 1977-1980 posa públicament en

Un dels consellers més preocupats pel finançament autonòmic durant el govern provisional va ser Joan Josep Folchi. ARXIU

dubte el sentit del vot de Tarradellas el dia del referèndum de l'Estatut.

L'ESTATUT DE LA DISCORDIA

El president Tarradellas es va mantenir des d'un primer moment al marge del procés estatutari. La primera mostra palpable del que seria la seva actitud posterior, la va donar en negar-se a cedir un espai adient, dins de la Generalitat, a la comissió de parlamentaris catalans —la famosa comissió dels vint— encarregats de redactar el futur avantprojecte d'Estatut.

El president argumentà que dins el Palau de la Generalitat "no hi havia lloc". La comissió dels vint va aconseguir finalment la cessió, per l'alcalde **Socias Humbert**, de la sala Bruniquer de Casa Gran de Barcelona com a seu de la secretaria. Els plenaries se celebrarien al Saló de Cent de l'ajuntament. Els treballs de la comissió van durar més de tres mesos fins que, a mitjan desembre del 1978, fou enllestit el text de l'avantprojecte d'Estatut d'Autonomia.

Si es volia una ràpida tramitació de l'Estatut calia que l'Assemblea de Parlamentaris Catalans l'aprovés i que el text fos lliurat al registre de les Corts de Madrid el dia 29 de desembre, data de dissolució de les Corts. Si l'Estatut no arribava a Madrid aquell dia, les noves Corts tardarien a constituir-se més de tres mesos i, segons el resultat electoral, el termini de discussió i d'aprovació definitiva podia allargar-se molt de temps.

Els partits catalans, doncs, tenien pressa. Però Tarradellas no. El president va convocar l'Assemblea de Parlamentaris per al mateix dia 29 de desembre, a les

cinc de la tarda. Gairebé no hi havia temps material de presentar l'Estatut a Madrid. Davant la situació creada, els parlamentaris improvisen una solució d'urgència. Al migdia del dia 29, **Agustí Mercè Varela**, membre de la secretaria de la comissió dels vint, és enviat a Madrid amb avió amb una acta de la reunió de l'Assemblea de Parlamentaris que s'ha de fer aquella tarda. L'acta és completa, i només hi ha en blanc dos apartats: un per als noms dels diputats que no assisteixen a la reunió i un per al resultat de les votacions. Mercè Varela

ha recordat aquella jornada per a EL TEMPS: "Vaig sortir de l'ajuntament de Barcelona escortat per la Guàrdia Urbana. Al mateix moment que jo sortia de l'ajuntament, Tarradellas sortia de la Generalitat en direcció a la reunió de l'Assemblea de Parlamentaris, que s'havia de celebrar al Parc de la Ciutadella. En arribar a Madrid vaig trucar des de l'aeroport, però encara no se sabia el resultat de la votació. Llavors em vaig dirigir al despatx de la Minoria Catalana, que és a cinc minuts del Congrés de Diputats. Des d'allà vaig tornar a trucar. La votació ja s'havia fet. Em van dictar els resultats i el nom dels diputats que no havien assistit a la reunió. Un secretari de Minoria Catalana ho va picar a màquina allà mateix i vaig anar corrents cap al Congrés. Vaig arribar-hi a temps". Concretament a dos quarts de nou i un minut. Segons Mercè Varela, "Tarradellas no tenia coneixement que jo havia estat enviat a Madrid per fer arribar l'Estatut a temps".

Anys més tard, s'han establert diverses hipòtesis per explicar l'interès de Tarradellas a retardar l'aprovació de l'Estatut. La primera té a veure amb el contingut del text estatutari en si. En declaracions públiques, Tarradellas va titllar despectivament l'Estatut aconseguit de "paella" i "samfaina" (febrer 1980). Altres declaracions contràries a l'Estatut són aquestes: "l'Estatut s'ha redactat totalment al contrari de com jo ho hauria fet. Aquest Estatut es va redactar amb la intenció de fastiguejar-me" (febrer 1980); "en el seu temps es veurà que aquest Estatut ha estat un error històric de Catalunya. I per una raó: perquè es va anar massa ràpid" (abril 1980); "els autors no sabien el que és governar. Cap d'ells no havia governat, cap no havia assumit la responsabilitat de govern; és per això que en l'Estatut hi ha tants forats" (abril 1980); "s'ha dit que l'Estatut és fantàstic..., jo crec que és a l'invés" (maig 1980).

En canvi **Joan Josep Folchi**, conseller d'Economia i Finances del govern d'unitat de Tarradellas en representació d'UCD, creu que "no té sentit entrar en les discrepàncies puntuals de Tarradellas amb el contingut de l'Estatut". Segons Folchi, la discrepància del president es basava en la forma com s'havia elaborat

el text. "Ell defensava que l'Estatut s'havia de fer tenint en compte el president", recorda Folchi.

Una tercera hipòtesi ha estat mantinguda per **Felip Solé Sabarís**, membre de la comissió dels vint. Solé Sabarís creu comprovat que el president Tarradellas va voler retardar al màxim l'aprovació de l'Estatut amb l'objectiu de mantenir-se a la presidència de la Generalitat quatre anys més, cosa que li hauria permès de continuar negociant amb Madrid i reconstruir el país tal com ho havia somniat en els seus anys d'exili. Solé Sabarís

Frederic Rahola, un dels homes més propers a Tarradellas, JORDI MORERA va tenir-hi serioses discrepàncies en l'etapa del govern.

ha publicat aquestes reflexions al llibre *L'Estatut, entre el desig i la realitat* (Edicions 62, 1989).

¿LA GRAN OPORTUNITAT PERDUDA?

El període del govern d'unitat 1977-1980 es caracteritzà també pel buit legal existent. La Constitució no s'aprovà fins a final del 1978, i l'Estatut fou votat pràcticament un any després. Tarradellas era president de la Generalitat i alhora de la Diputació de Barcelona. De fet, la Generalitat va funcionar durant molt de

temps amb diners de la Diputació. Enmig d'aquesta buidor legal tot era possible i res no ho era, i Tarradellas va aconseguir fites importants. En matèria lingüística, negocià amb Madrid la incorporació del català a l'ensenyament públic. És el famós Decret del Català, publicat al BOE el 23 de juny del 1978. Gràcies també a la persistència de Tarradellas, Suárez va emetre una ordre (26 de juliol de 1978) que facultava el president de la Generalitat a convocar i reunir sota la seva presidència els governadors civils de Catalunya. Una facultat que no conté l'actual Estatut.

Però els dos anys i tres mesos que va durar el govern d'unitat han estat analitzats també com una oportunitat històrica perduda per a l'assoliment d'un marc més ampli de llibertats nacionals. En aquells moments, Tarradellas tenia condicions molt favorables per a dur a terme una política nacionalment avançada. **Max Cahner**, en declaracions a EL TEMPS, ho resumeix amb aquestes paraules: "Tarradellas hauria pogut fer un salt endavant en el tema nacional. Ni Madrid no el podia fer fora ni els partits catalans no li ho haurien criticat". Dos exemples d'aquesta actitud contemporitzadora poden ser, d'una banda, la política de Tarradellas sobre l'organització territorial de Catalunya, que va acabar provocant la dimissió de Frederic Rahola, conseller de Governació del primer govern d'unitat i un dels homes de màxima confiança del president; i, d'altra, la inhibició del president a l'hora de plantejar la negociació d'un sistema de finançament per a Catalunya.

"Vaig proposar —explica Rahola— una organització territorial basada en comarques i vegueries amb la intenció de trencar la vella organització provincial. En principi Tarradellas hi estava d'acord, però al Consell Executiu m'ho va revocar". La dimissió de Rahola fou fulminant. El que no es va fer llavors no s'ha fet després. Actualment a Catalunya conviuen províncies amb comarques i Diputacions amb Consells Comarcals. I els governadors civils resten intactes i reforçats en els seus poders. "Avui continuo pensant que era el moment històric per a una nova organització territorial. Jo tenia en el meu poder diversos

dictàmens que deien que els acords Suárez-Tarradellas ho permetien —recorda encara Rahola—, però el president tenia una concepció molt possibilista davant el govern de Madrid. Jo creia, en canvi, que donada la seva autoritat podia forçar més”.

Tarradellas no forçà mentre el govern d'unitat concentrava els seus esforços en dues direccions: “En primer lloc —explica Joan Josep Folchi— havíem de vertebrar l'estructura d'una administració partint de zero. Havíem de crear un funcionari propi i eficient, crear una estructura administrativa; en definitiva, tot allò que és propi de qualsevol govern. En segon lloc, calia facilitar l'engranatge del govern amb la societat”. Folchi recorda haver fet centenars de conferències i col·loquis a tot el Principat explicant què significa un govern de Catalunya. “No solament ho havíem d'explicar a la societat catalana, sinó a la resta de l'estat i fins i tot a representants consulars d'altres països que acudien a nosaltres preguntant-nos què enteníem nosaltres per autonomia”, afegeix l'ex-conseller d'Economia.

Mentre el govern de Catalunya s'ocupava d'aquestes qüestions, a Madrid començaven a fer córrer interessadament una idea-força: l'autonomia costarà més diners als catalans. L'amenaça es concretà en unes declaracions de Francisco Fernández Ordóñez, ministre de Finances de llavors: “Les autonomies implicaran una major imposició fiscal”. La qüestió del finançament autonòmic damunt la taula. La Generalitat funcionava sobre la base dels diners de la Diputació de Barcelona, i els traspassos de Madrid eren escassos. Per més que Tarradellas no es cansà de repetir que “qui té la caixa mana”, no va emprendre cap negociació amb el govern de Suárez sobre un sistema global de finançament. En declaracions a la premsa es mostrà vacil·lant: “Potser sí que pot arribar el cas (que l'autonomia costi més diners als catalans)”. El moment no fou aprofitat i la qüestió quedà en l'aire. Fins ara.

¿Per què Tarradellas no va donar més contingut a la seva política nacional? En opinió de Rahola, “ell coneixia el país des de fora, i això no li va donar una visió ajustada de la seva força real. Tarradellas

hauria pogut jugar una carta important, perquè al darrere tenia tot un país”. Per Max Cahner, “Tarradellas va diluir continguts per no perdre suports dels qui l'havien portat: militars i govern central”.

EL FINAL

Les eleccions al Parlament del 20 de març de 1980 van marcar el final de l'era Tarradellas abans d'allò que ell hauria volgut. Les urnes proporcionaven la sorpresa i els socialistes es quedaven sense el triomf previst. Pujol formà govern monocolor i encarava, sense saber-ho, més d'una dècada de govern a Catalunya. La unitat dels partits catalans, una constant en el pensament de Tarradellas, quedava oblidada en algun calaix de la història de Catalunya.

Durant dos anys i tres mesos, Tarradellas havia tingut el poder que tant havia somniat. El país havia avançat, sens dubte, però... ¿tant com hauria calgut? Els historiadors, si els ho deixen fer, ja en jutjaran.

Eduard Voltas

TEATRE PRINCIPAL

DIES 20 I 22 DE FEBRER

1 9 9 2

OPERA

L'ORFEO

DE CLAUDIO MONTEVERDI

COR DE VALÈNCIA / ORQUESTRA SIMFÒNICA DE VALÈNCIA
 Direcció musical: NICHOLAS CLEOBURY / Direcció escènica: JOSÉ CARLOS PLAZA
 Coproducció de l'Àrea de Música de l'IVAEEM amb el Palau de la Música de València

IVAEEM
 INSTITUT VALENCIÀ D'ARTS ESCÈNIQUES I MUSICALS
 GENERALITAT VALENCIANA

MÚSICA
 GENERALITAT VALENCIANA
 INSTITUT VALENCIÀ D'ARTS ESCÈNIQUES I MUSICALS

PALAU DE LA MÚSICA
 INSTITUT VALENCIÀ D'ARTS ESCÈNIQUES I MUSICALS

INSTITUT VALENCIÀ D'ARTS ESCÈNIQUES I MUSICALS
 Àrea d'operes de
 CANAL 9 i 8 HD